

Instrumenty planistyczne w zarządzaniu jakością powietrza

FORUM PRZESTRZENI

Katowice 16 listopada 2017.

Dr hab.inż.arch. Krzysztof Kafka

Politechnika Śląska
Wydział Architektury

Katedra Urbanistyki i Planowania Przestrzennego

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa

Ramowe Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania
Przestrzennego

Studia i analizy szczebla powiatowego

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

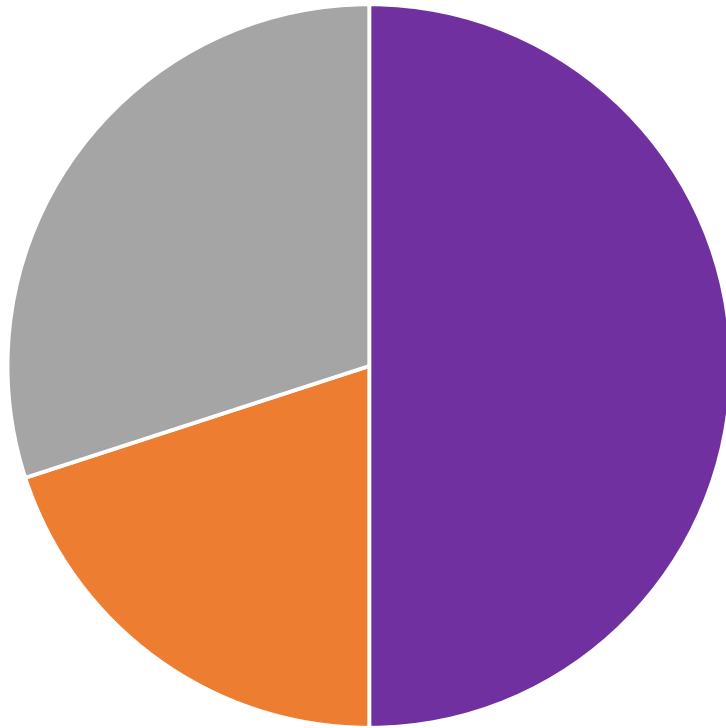
„Plan dla małej architektury, tablic reklamowych i ogrodzeń”

Miejscowy Plan Rewitalizacji

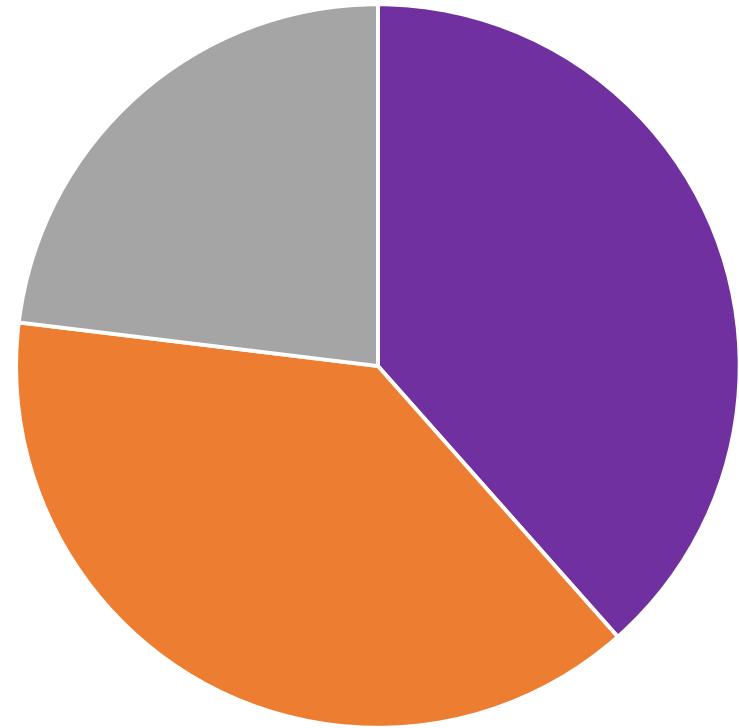
Decyzje o Warunkach Zabudowy i Zagospodarowania Terenu

Źródła zanieczyszczeń powietrza

W okresie grzewczym

- Przemysł
- Gospodarka komunalna
- Komunikacja

- Przemysł
- Gospodarka komunalna
- Komunikacja

„**Art.2** W planowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza:

- 1) Wymagania **ładu przestrzennego**, w tym urbanistyki i architektury,
- 2) Walory architektoniczne i krajobrazowe,
- 3) **Wymagania ochrony środowiska (...)**,
- 4) (...)
- 5) Wymagania **ochrony zdrowia** oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia (...),”

„**Art.3** Ustalając przeznaczenie terenu lub określając potencjalny sposób zagospodarowania i korzystania z terenu, organ waży interes publiczny i interesy prywatne, (...), zmierzające do ochrony istniejącego stanu zagospodarowania terenu, jak i zmian w zakresie jego zagospodarowania, a także analizy ekonomiczne, **środowiskowe** i społeczne.”

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz.U. 2003 Nr 80 poz.717, t.j. Dz. U. 2017, poz.1073, 1566

Zasady planowania przestrzennego określone w ustawie:

1. Minimalizowanie transportochłonności układu przestrzennego,
2. Maksymalizacja wykorzystania transportu zbiorowego,
3. Planowanie nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej,
4. ..., a na innych terenach tylko w przypadku braku dostatecznej ilości terenów

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz.U. 2003 Nr 80 poz.717, t.j. Dz. U. 2017, poz.1073, 1566

Ogólne zasady tzw. „dobrej urbanistyki”:

1. Strefowanie funkcji uciążliwych i nieuciążliwych.
2. Preferowanie zwartych stref zurbanizowanych.
3. Zapobieganie rozpraszaniu zabudowy.
4. Etapowanie urbanizacji.
5. Minimalizowanie długości ciągów drogowych oraz infrastrukturalnych.
6. Ochrona istniejących terenów zieleni, terenów otwartych oraz terenów publicznych.
7. Kreowanie nowych terenów zieleni, otwartych, publicznych.
8. Ochrona dolin cieków wodnych jako ciągów przewietrzających.
9. Ochrona istniejących korytarzy ekologicznych.

Na ile dokumenty planistyczne obowiązującego systemu prawnego w Polsce są w stanie realizować te zasady?

Kto, na jakim szczeblu miałyby je realizować?

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa określa się w szczególności:

- Podstawowe elementy sieci osadniczej i ich powiązania **komunikacyjne**,
- System obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska,

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz.U. 2003 Nr 80 poz.717, t.j. Dz. U. 2017, poz.1073, 1566

Kompetencja Sejmiku Województwa do wprowadzania ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Art.96. Sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Uchwała antysmogowa Sejmiku Województwa Śląskiego z 7.04.2017.

Ustawa Prawo ochrony środowiska
Dz.U. 2001 Nr 62 poz.627, t.j. Dz. U. 2017, poz.519

Ramowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla związku metropolitalnego określa:

- Zasady i obszary rozwoju **systemów komunikacji**, w tym dróg publicznych,
- Zasady i obszary ochrony **środowiska**, przyrody i krajobrazu,
- zasady ochrony ponadregionalnych **korytarzy ekologicznych**,
- Maksymalne powierzchnie przeznaczone pod zabudowę, z podziałem na rodzaje zabudowy oraz gminy.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz.U. 2003 Nr 80 poz.717, t.j. Dz. U. 2017, poz.1073, 1566

Art.10.1. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z:

- Stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- Stanu środowiska
- Warunków i **jakości życia mieszkańców**, w tym **ochrony zdrowia**,
- Zagrożenia bezpieczeństwa ludności,
- Potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności analizy **środowiskowe**, bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Art.10.2. W studium określa się w szczególności:

- Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz.U. 2003 Nr 80 poz.717, t.j. Dz. U. 2017, poz.1073, 1566

Jak studium wpływa na jakość środowiska – STREFY PRZEMYSŁOWE

Rozwiązania planistyczne wpływające na poprawę jakości środowiska (powietrza):

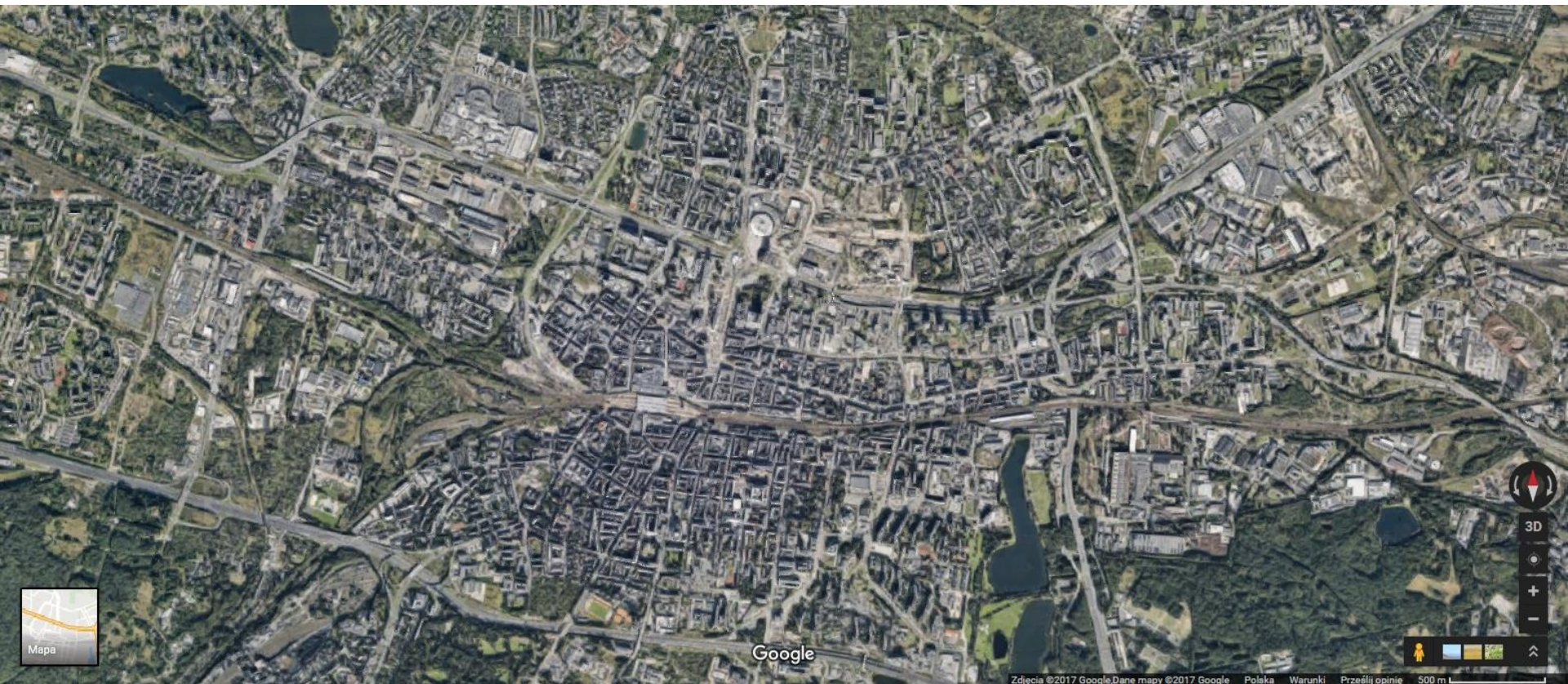
- Strefowanie terenów uciążliwych.
- Separacja (odległość) od stref o funkcjach nieuciążliwych.
- Lokalizacja w obszarach zawietrznych w stosunku do terenów mieszkaniowych.
- Koncentrowanie funkcji przemysłowych w wyznaczonych obszarach.
- Preferowanie terenów poprzemysłowych (brownfield).
- Unikanie zabudowy terenów otwartych (greenfield).

Jak studium wpływa na jakość środowiska – CENTRA MIAST

Rozwiązania planistyczne wpływające na poprawę jakości środowiska (powietrza):

- Zachowanie spójności przestrzennej, rewitalizacja centrów.
- Ochrona korytarzy ekologicznych i ciągów przewietrzających miasta.
- Ochrona i kreowanie terenów publicznych.
- Ochrona i rozwój terenów zieleni i terenów otwartych.
- Rozwiązanie problemów obsługi komunikacyjnej, w tym – publicznej.
- Rozwój infrastruktury komunikacji pieszej i rowerowej.

Jak studium wpływa na jakość środowiska - OBRZEŻA

Rozwiązania planistyczne wpływające na poprawę jakości środowiska (powietrza):

- Zapobieganie rozpraszaniu stref zurbanizowanych,
- Zachowanie spójności przestrzennej,
- Rozwiązanie problemów obsługi komunikacyjnej, poprawa dostępności,
- Rozwój infrastruktury komunikacji zbiorowej, publicznej, rowerowej,
- Rozwiązanie problemów obsługi infrastrukturalnej (zaopatrzenie w ciepło).

Jak studium wpływa na jakość środowiska – INFRASTRUKTURA

Rozwiązania planistyczne wpływające na poprawę jakości środowiska (powietrza):

- Rozwiązanie problemów obsługi komunikacyjnej, poprawa dostępności.
- Segregacja ruchu tranzytowego i lokalnego (obwodnice miejskie).
- Rozwój infrastruktury komunikacji zbiorowej, publicznej, rowerowej.
- Rozwiązanie problemów obsługi w zakresie infrastruktury technicznej.
- Rozbudowa centralnych systemów grzewczych.

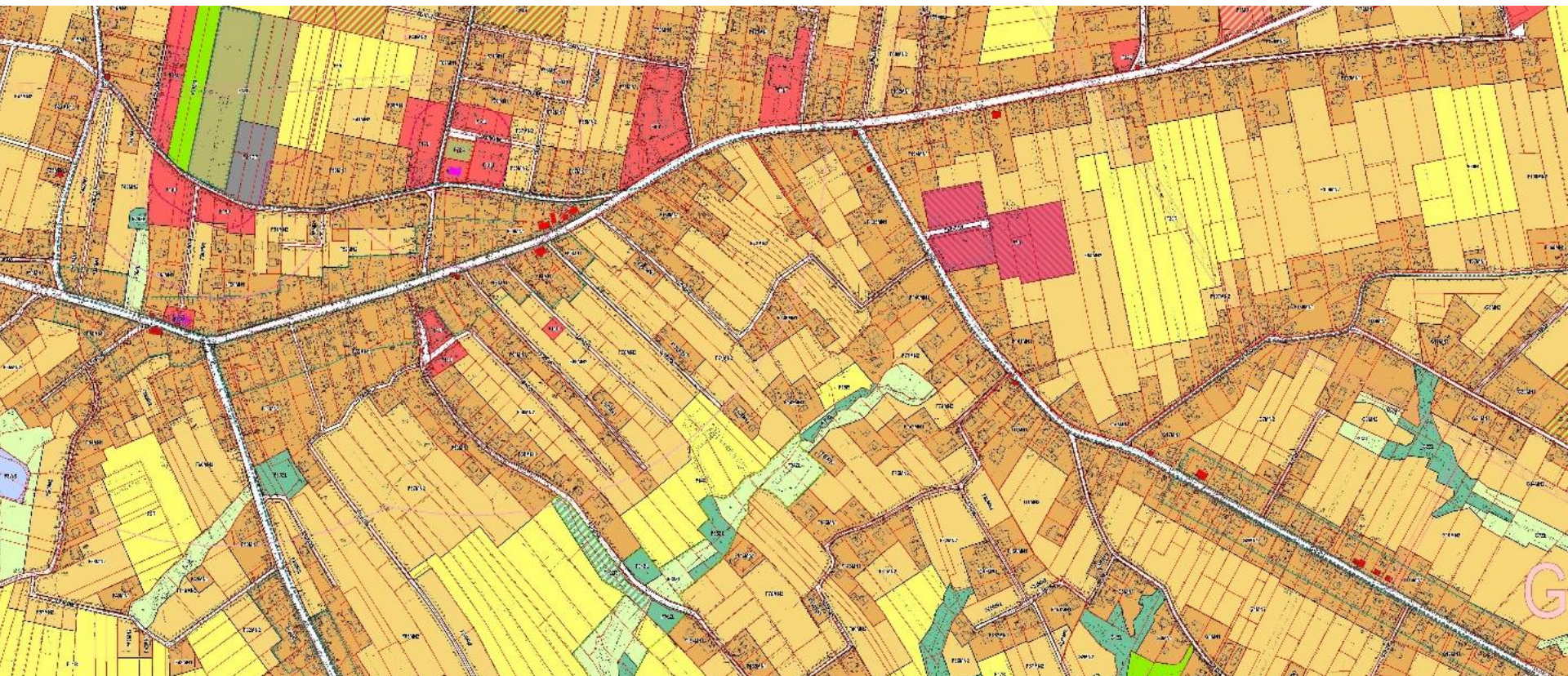

Zdjęcia ©2017 Google, Dane mapy ©2017 Google, Polska, Warunki, Prześlij opinię, 200 m

Szczebel lokalny – Plan miejscowy

Art.15.2. W planie określa się obowiązkowo:

- Zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego,
- Zasady **ochrony środowiska**, przyrody i krajobrazu,
- Zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów **komunikacji i infrastruktury technicznej**.

Jakie ustalenia można zapisać w planie miejscowym?

W zakresie zabudowy i zagospodarowania terenu

- Strefowania funkcji uciążliwych i nieuciążliwych,
- Ustalenia ograniczeń uciążliwości prowadzonych działalności,
- Ochrony terenów istniejącej zieleni,
- Wprowadzenia minimalnych wielkości powierzchni biologicznie czynnych,
- Wprowadzenie maksymalnych wskaźników Intensywności zabudowy.

W zakresie transportu

- Ustalenia w zakresie obsługi komunikacyjnej,
- Ustalenia sieci dróg publicznych i wewnętrznych,
- Ustalenia sieci dróg i ulic, tranzytowych i lokalnych.

W zakresie infrastruktury technicznej

- Wymagania w zakresie zaopatrzenia w ciepło,
- Obowiązki realizacji sieci ciepłowniczych,
- Zakazy realizacji instalacji grzewczych o parametrach niezapewniających zachowania przywołanych norm (?),
- Dopuszczenie stosowania odnawialnych źródeł energii (mikroinstalacje <600kW).

Czego nie można zapisać w planie miejscowym?

- Nie można zapisać ustaleń spoza katalogu określonego w ustawie,
- Nie można zapisać ustaleń niemożliwych do zweryfikowania w czasie przystępowania do realizacji, w jej trakcie oraz w trakcie użytkowania inwestycji, zgodnie z przepisami Prawa Budowlanego,
- Nie można zapisać ustaleń w zakresie organizacji komunikacji publicznej,
- Nie można zapisać ograniczeń w zakresie stosowanych paliw,
- Nie można zapisać parametrów i składu spalin,
- Nie można wprowadzać ustaleń wkraczających w kompetencje innych organów niż Rada Gminy; Sejmik Województwa.
- ...ani sprawności instalacji grzewczych (?).

Jak ustalenia planu wpływają na jakość środowiska

Rozstrzygnięcia nadzorcze Wojewody Śląskiego:

- **16.07.2015.**, Katowice – uchylenie uchwały w zakresie wprowadzenia zakazu stosowania paliw węglowych,
- **3.03.2017., 22.02.2017., 27.02.2017.**, Mysłowice, Siemianowice Śl., Orzesze, – uchylenie zapisów o zakazie realizacji instalacji grzewczej o sprawności poniżej 80%; kompetencja Sejmiku Województwa,
- **13.02.2017.**, Świerklany – uchylenie zapisów o zakazie realizacji instalacji grzewczej o sprawności poniżej 90%; kompetencja Sejmiku Województwa
- **13.10.2017.**, Gliwice – uchylenie zapisów dotyczących wymaganych wskaźników emisji dla stosowanych indywidualnych urządzeń grzewczych na paliwa stałe; kompetencja Sejmiku Województwa.

Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Dolnośląskiego:

- **29.05.2017.**, Gmina Świerzawa, – uchylenie zapisów o zakazie realizacji instalacji grzewczej o sprawności poniżej 80%; kompetencja Sejmiku Województwa.

Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Warmińsko-Mazurskiego:

- **01.08.2017.**, Gmina Rozogi, – uchylenie zapisów o zakazie realizacji instalacji grzewczej o sprawności poniżej 85% dla kotłów węglowych, 90% dla kotłów olejowych, 95% dla gazowych; kompetencja Sejmiku Województwa.

- System planistyczny w Polsce nie ma charakteru hierarchicznego,
- Dokumenty planistyczne na różnych szczeblach nie są z sobą spójne,
- Dokumenty planistyczne poszczególnych szczebli nie są spójne z kompetencjami ich organów.

Postulaty

- Konieczność wprowadzenia ściślejszych relacji między planowaniem przestrzennym a ochroną środowiska,
- Integracja wertykalna. Konieczna koordynacja działań w zakresie ochrony środowiska na wszystkich szczeblach administracji publicznej,
- Integracja horyzontalna. Uspójnienia kompetencji planistycznych z innymi, wynikającymi z innych przepisów.
- Koncentracja kompetencji w zakresie ochrony środowiska na szczeblu regionalnym lub metropolitalnym.

Skuteczne działania – działania zintegrowane

Działania planistyczne

Prace badawcze

Prace analityczne

Dokumenty planistyczne

Projekty, Programy

Działania ekonomiczne

Programy wspierania działań pozytywnych

Projekty

Polityka podatkowa

Działania społeczne

Oświata, dydaktyka

Propaganda

Partycypacja społeczna

Projekty, Programy